

יהודה, ובזה רואים גדול החשיבות של נפש אחת מישראל.

יש אומרים כי דן היה תמיד מבקש מאביו שיתפלל עבורו. ובנימין שהיו לו עשרה בנים לא ביקש. ואנו רואים שלאחר המעשה של פילגש בגבעה, נשארו משבט בנימין רק 600 אנשים, ומזה אנו רואים שהאדם צריך שיתפלל תמיד.

מספר האנשים בשבט לוי היה 22,300 – פחות מכל השבטים, והטעם: רש"י אומר, מכיון שהיו נושאי הארון, אז הארון היה מכלה בהם. הרמב"ן אומר, הטעם מפני שלא עבדו במצרים ולכן לא התקיימה בהם הברכה כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. ה"אור החיים" אומר מפני שכשגירש עמרם את יוכבד בגלל גזירת היאור, גירשו גם כל שבט לוי את נשותיהם, אך עמרם החזיר את יוכבד, וכל שבט לוי לא החזירו, ולכן היו פחות.

שאו את ראש כל עדת בני ישראל. כותב רש"י שמתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה. יש מפרשים שהוא על דרך מה שאמרו בגמ' ב"מ שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה. לפי שממונו של אדם יקר וחשוב בעיניו על כן לא סר דעתו ושמירתו ממנו בכל עת, כך חביבין ישראל לפני המקום אשר "ממשמש" בהם בכל עת ושב ומונה אותם.

ב"מענינה של תורה" כתוב הטעם למה צוה ה' למנות את ישראל, כי אמרו חז"ל "דבר שבמנין אפילו באלף לא בטל" ולכן רצה הקב"ה שיהיו ישראל במנין, ולא יתבטלו לעולם.

כתוב "וְשָׁנִים יִסְעוּ", אומרים בעלי המוסר שאפשר לקרוא גם "וְשָׁנִים יִסְעוּ" השנים של האדם נוסעים ובורחים, וצריך להזדרז ולאסוף תורה ומצוות.

ה"בעל הטורים" אומר: ראשי הדגלים היו אלו שבירכם יעקב בלשון נוכח, דגל מחנה ראובן, אצל ראובן נאמר "בכורי אתה", דגל מחנה יהודה, נאמר "יהודה אתה יודוך אחיך", דגל מחנה אפרים, נאמר "מא-ל אביך (יוסף) ויעזרך", דגל מחנה דן, נאמר "לישועתך קיימתי ה'".

חומש במדבר נקרא גם בשם "חומש הפקודים" ע"ש שכתוב בו את מנין בני ישראל.

במדבר סיני. כתוב במדרש שכל מי שאינו עושה עצמו כמדבר שהוא הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה. שקודם שלומד צריך להפקיר עצמו דהיינו לסלק רשות עצמו ולהתבטל לגמרי אל התורה. הבעל הטורים כותב שלכן נסמך "במדבר סיני" ל"אלה המצוות" שחותם את ספר ויקרא, לומר לך שאם אין אדם משים עצמו כמדבר אינו יכול לידע תורה ומצוות.

"במספר שמות" אומר הרמב"ן, שמסרו כל אחד שמותיהם למשה, כדי שיתפלל עליהם, כדרך שמזכירים אצל הצדיק.

החיד"א כותב שדרך העולם לא להזכיר את שם שונאו רק בכינוי, וכמו שמצינו שכינה שואל את דוד "בן ישי" ולא הזכירו בשמו, וזהו שנאמר "במספר שמות" דהיינו מחמת שחביבים ישראל אצל הקב"ה על כן צוה למנותם בשמותם דווקא.

במספר שמות כל זכר לגלגלותם. במנין כל ישראל כתוב המלה "לגלגלותם", ובשבט לוי לא כתוב לגלגלותם, והטעם הוא, מפני שחז"ל מספרים שהיה פעם ילד שנולד עם שני ראשים, אבל הוא יכול לחיות רק עד שנה, לכן בשבט לוי שמנו אותם מבין חדש לא כתוב לגלגלותם, כדי שאם יש לאחד שני ראשים לא נטעה לחשבו כשנים, אבל כל ישראל שמונים אותם רק מבין עשרים במילא לא שייך חשש זה, שאינו חי יותר משנה.

אך את מטה לוי לא תפקד. כותב רש"י אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל. קשה שהרי היו הרבה שלא מבני לוי אשר לא חטאו בעגל ומדוע רק שבט לוי "שלי הם". אלא שאף שהיו גם אחרים שלא חטאו מכל מקום כאשר הכריז משה "מי לה' אלי" באו אליו רק בני לוי. וכך הספורנו בפרשת בהעלותך מפרש את הפסוק, ונתתה את הלויים... נתונים נתונים המה לי מאת בני ישראל. נתונים מעצמם שנתנו את עצמם לעבודתי כשאמר משה מי לה' אלי.

ה"חפץ חיים" אומר כי כאשר קורין בפ' ויגש "ובני דן חושים" מרחמים עליו על שהיה לו רק בן יחיד, אך בפר' במדבר רואים ששבט דן היה הגדול במספר לאחר שבט

"כאשר יחנו בן יסעו". אומר הרמח"ל, ישנם אנשים אשר בביתם יחמירו בכל החומרות, אך כשייצאו לדרך מקילים הם, ולהיפך, ישנם אנשים אשר בביתם מקילים הם, ומחוץ לביתם יחמירו לעיני הציבור להראות עצמם כצדיקים, לכן אומר הכתוב "כאשר יחנו בן יסעו" שינהגו באותה הנהגה כשחונים בבית, וכשנוסעים בחוץ. כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני. ה' השוה את כל התורה שקיבל משה מה' למצוה זו של ויפקדם במדבר סיני, שהרי כל אות ואות שבתורה מרמזת לנשמותיהם של ישראל כמרומז בר"ת של ישראל יש שישים ריבוא אותיות לתורה.

לראובן אליצור ולנפתלי מסיים אחרע בן עינן רמז לפסוק יצרנהו כאישון עינו, שבה מרומז אליצור זה יצרנהו, עינן זה אישון עינו. צריך לשמור על העיניים. ועליו מטה מנשה. אומר המשך חכמה שבהתחלה מנשה היה פחות מאפרים, אבל בסוף הארבעים שנה היה מנשה יותר מאפרים, וזה שכתוב ועליו מטה מנשה שמנשה יעלה על אפרים.

ליששכר נתנאל בן צוער. כתוב בתהלים פרק א, כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה וילילה. ובמסכת ע"ז דף י"ט ע"א אמר רבא בתחלה נקראת (התורה) על שמו של הקדוש ברוך הוא שנאמר בתורת ה' חפצו, ולבסוף נקראת על שמו שנאמר ובתורתו יהגה וילילה, ופירש"י על שמו, של תלמיד שטרח בה. לפי"ז מפרש החיד"א, למטה "יששכר" שהיה שבט של בעלי התורה, "נתנאל" נתן א-ל את התורה לאיש שלמדה ומעתה הריהי נחשבת כ"תורתו", וכל כך למה לפי שבתחילה בהיותו "בן" היה "צוער" נצטער עליה וטרח בה.

בכל השבטים הנמנים על דגל כתוב ומטה עם וי"ו החיבור, אבל אצל זבולון כתוב בלי וי"ו החיבור, אומר בעל הטורים בשם המדרש תנחומא, שזבולון עסק במסחר ותמך ביששכר, לכן לא כתוב בזבולון מטה עם וי"ו כדי שלא יהיה נראה כטפל ליששכר, ללמדנו שהיה שכרו גדול כמו יששכר ממש ולא טפל.

אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי. אומר הספורנו רמז שיהיו זהירים על הפקדות במקדש שלא יזיק אחד לשני, כמו שהיה פעם שרצו על הכבש והרגו אחד לשני כמו שאמרו במס' יומא.

כי לי כל בכור... לי יהיו אני ה'. אומר המשך חכמה שה' בחר את הבכורים כל זמן שהם שלו דהיינו שהם עובדי ה', אבל אחרי העגל הם לא שלו.

איש ראש לבית אבותיו הוא, מהו לשון 'הוא' שהיה לו יחוס עצמי.

פר' במדבר מסתיימת בתיבת "ומתו", ומפרש התרגום "ולא ימותו" כדי לסיים בדבר טוב.

הפטרה: והיה מספר בני ישראל כחול הים (ב-א) בתורה נאמר גם: "ככוכבי השמים". הכוכבים מן ההכרח שיהיו מובדלים זה מזה, לפי שכל כוכב הוא עולם בפני עצמו ואם חס-ושלום יתנגשו זה בזה יחרבו עולמות שלמים. לעומת זה חול הים אינו יכול להתקיים אלא רק הודות לזה שכל גרגר-חול מודבק אל משנהו, שכן כל גרגר בפני עצמו היה נסחף בגלי הים ומושמד כליל, אלא התלכדותם של כל גרגרי-החול לגוש אחד מהווה כוח-התנגדות כביר לגלי הים. אף בני ישראל כך, אם כי כל אחד מהם הוא בבחינת עולם שלם בפני עצמו, דוגמת "כוכבי השמים" הרי מאידך אין להם קיום אלא כשהם מלוכדים יחד כחול אשר על שפת הים... (מענינה של תורה - גדול אחד מחכמי המוסר).

החול נרמס ברגלי אדם ובהמה ואילו הכוכבים הם העצמים הגבוהים ביותר בעולם שאין שום בשר-ודם יכול להגיע אליהם. ובא לומר שאפילו בזמן שבני-ישראל הם "כחול על שפת הים" ונרמסים ברגלי הכל, בכל זאת הם נחשבים "ככוכבי השמים" - כיצורים העליונים של האנושות, שאי-אפשר להגיע עד מעלותיהם וכשרונותיהם... (מענינה של תורה - מפי השמועה).

יש שקוראים לשבת לפני חג השבועות, "שבת דרך ארץ" כי דרך ארץ קדמה לתורה, ויש הקוראים לה "שבת כלה".

וספרתם לכם "לכם" ר"ת כדי לטהר מקליפותינו מטומאותינו, לכם ר"ת "לגימה" "כעס" "ממוץ" והכוונה לגימה כנגד כוס, כעס כנגד כעס, וממוץ כנגד כיס, רמז למה שאמרו חז"ל שאדם ניכר בכוסו בכיסו ובכעסו, לרמז שצריכים להתחזק במדות טובות הללו בימי ספירת העומר כהכנה לקראת קבלת התורה בחג השבועות.

פרשת במדבר 159 פסוקים.
הפטרה: "והיה מספר" (הושע ב').

אבות פרק ו'

הדלקת הנרות: 7:00

שקיעה: 7:41 מוצאי שבת: 8:20 ר"ת: 8:53
סוף זמן ק"ש מג"א: 8:09

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש.

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב